

Annelerin Farklı Kültürde Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma: Amsterdam Örneği

A Qualitative Study on Mothers' Views on Child Rearing in Different Cultures: The Case of Amsterdam

Raziye YÜKSEL¹

Haktan DEMİRCİOĞLU²

Geliş Tarihi: 29.11.2018 / Düzenleme Tarihi: 21.01.2019 / Kabul Tarihi: 18.03.2019

Özet

Her toplumun kültüre özgü değerleri vardır. Kültüre özgü bu değerler, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını belirleyebilir. Toplumcu değerleri içinde barındıran bir toplumdaki bireysel değerleri ön planda tutan bir topluluğa göç eden, ebeveynlerin çocuk yetiştirirken kendi kültürel kimliklerini sürdürüp sürdürmedikleri, çocukları ile iletişim kurarken hangi kültürel kodları ne gibi sebeplerden dolayı benimsedikleri kültürel bağlamda derinlemesine incelenmesi gerektiği düşünülen bir konudur. Hollanda'da yaşayan Türk kökenli annelerin farklı kültürde çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın çalışma grubunu en az 10 senedir Amsterdam'da yaşayan 14 Türk kökenli anne oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan bu çalışmada anne görüşlerinin incelenmesi amacıyla "disiplin yöntemleri", "kontrol" ve "Hollanda kültürüne özgü etkiler" temaları üzerinden annelerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Hollanda'da yaşayan Türk kökenli annelerin çocuk yetiştirirken farklı görüşleri benimsediği, çocuk yetiştirme konusunda bireysel amaç ve özerkliğe önem veren bir toplum içinde annelerin geleneksel toplulukçu değerlerini göz ardı etmediği ancak din, dil, eğitim ve kültürel farklılıklardan dolayı birtakım zorluklarla karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir. İlgili bulgular literatür çerçevesinde tartışılmış olup annelere, araştırmacılara öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk yetiştirme, Anne-çocuk etkileşimi, Disiplin Yöntemleri, Kontrol, Kültüre Özgü Etki.

Abstract

Each society has its own culture-specific values. These culture-specific values can determine the attitudes and behaviors of parents towards child rearing. It requires an in-depth examination within the cultural context to understand whether parents maintain their cultural identities while raising and rearing their children and, for what reasons and which cultural codes they adopt when communicating with their children. The study population consists of mothers of Turkish origin living in Amsterdam, the capital of the Netherlands for at least 10 years and 14 mothers determined by the snowball method are included in the study. In this study, which was designed by qualitative research method, in-depth interviews were conducted with mothers in order to examine mother's views, based on the themes "disciplinary methods", "controlling", and "effects specific to Dutch culture". In conclusion, it is concluded that the mothers in the study population adopt different behavior styles while raising children in another culture. In a society that attaches importance to individual values and autonomy in raising children, mothers do not disregard traditional collectivist values, but sometimes face some difficulties. Related findings were discussed in the light of literature and depending on these findings, some recommendations is proposed for mothers and researchers.

Keywords: Child rearing, Mother-child interaction, Discipline Methods, Control, Culture Specific Effect.

1. Giriş

Her kültürün, kendine özgü çocuk yetiştirme tutumları vardır. Çocuk yetiştirme tutumları; toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılıklar gösterdiği gibi, o toplumdaki aileler arasında da farklılıklar gösterebilir. (Kulaksızoğlu, 2017: 117). Baumrind'in (1967, 1971) otoriter, demokratik ve izin verici olarak belirlediği üç temel davranış stili ebeveynlik uygulamalarındaki bireysel farklılıkların açıklanmasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak, alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde anne baba tutumlarının farklı şekillerde ele alınmış olduğu görülmektedir. Baumrind'in yaklaşımını esas alarak araştırmalar yapan araştırmacılar ebeveyn stillerini talepkarlık ve duyarlılık unsurları üzerinden yetkin, yetkeci, izin verici ve ihmalkâr-rededen şeklinde ele almıştır (Maccoby ve Martin, 1983; Steinberg, Mounts, Lamborn ve Dornbusch, 1992; Darling ve Steinberg, 1993). Özgüven (2010) ana baba tutumlarını baskıcı ve otoriter, demokratik, koruyucu, ilgisiz, aşırı hoşgörülülük-gevşek, dengesiz-kararsız, çocuğu reddetme ve anne babanın çocuk ayırma tutumu şeklinde sınıflandırmıştır.

Otoriter tutum; ebeveyn kontrolünün yüksek, ebeveyn sıcaklığının, ilgisinin düşük olduğu çocuk yetiştirme stildir

¹ raziye.yuksel@hacettepe.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9620-9081

² Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü. hdemircioglu@hacettepe.edu.tr.
ORCID ID: 0000-0002-5092-1698

(Baumrind, 1971; 1989). Kısıtlayıcı, cezalandırıcı ve çocuğun bireyselliğine olanak vermeyerek kural koyma alışkanlığı olan otoriter ebeveynler, çocuklarından kendi kural ve prensiplerine göre hareket etmesini beklerler ve çocuklarına sorgulama, tartışma, kendi kararlarını verme fırsatı tanımazlar (Yavuzer ve Demir, 2016: 69). Aile içinde genellikle ceza ön planda tutulmaktadır. Ceza yöntemleri aileden aileye değişse de amaç aynıdır. Cezanın amacı, çocuğun evdeki ve çevredeki kurallara uymasını sağlamaktır. Ceza dayak, suçlama, aşağılama, ayıplama veya korkutma olarak kendini gösterebilir. Çocuk, her attığı adımda yanlış yapma korkusu yaşayabilir (Yörükoğlu, 2012:199).

Aşırı koruyucu tutum; ebeveynin çocuğu aşırı koruduğu, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen gösterdiği çocuk yetiştirme stildir (Yavuzer, 2017:138). Aile içinde bu tutumu sergileyen anne, baba, büyük anne, büyük baba gibi çocuğun yakın çevresinde bulunan yetişkinler çocuğun yapması gereken birçok şeyi, çocuk üzülmesin, yorulmasın, zorlanmasın düşüncesi ile kendileri yaparlar (Tuzcuoğlu, 2004:39). Aşırı koruyucu tutumda yetişen bir çocuk günlük yaşamda bağımsız olarak karar vermekte güçlük yaşayabilir (Eldeleklioğlu,1996).

Tavizkar tutum; aile içi ilişkilerde ilgi ve şefkatin yüksek, kontrolün düşük olduğu çocuk yetiştirme stildir. Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuğun isteklerini, dürtülerini ve hareketlerini kabul eder, olumlu bir tavır sergiler (Baumrind, 1966). Tavizkar tutum sergileyen ebeveynler çocuklarının isteklerini kayıtsız şartsız kabul eder. (Yavuzer, 2016:29). Aşırı hoşgörü ve düşkünlük çocuğu bencil yapar. Bu tutum karşısında çocuk daima diğerlerinin dikkatini çekmek ve kendisine hizmet edilmesini ister. Böyle çocuklar ev içinde ve dışında çok zayıf bir sosyal uyum gösterirler (Aktaş, 2011).

İhmalkâr tutum; aile içi ilişkilerde sıcaklığın ve kontrolün düşük olduğu çocuk yetiştirme stildir. Bu tutuma sahip anne babalar, çocuğuyla etkileşimlerdeki çaba ve süreyi mümkün olduğunca az seviyede tutmaya çalışırlar. Bu tutumla yetişen çocuk, dürtülerini kontrol etmekte güçlük çekebilir ve düşük akademik başarıya sahip olabilir (Afat, 2013:159).

Demokratik tutum; kabul, ilgi, sevginin, kontrol ve denetimle dengede olduğu çocuk yetiştirme stildir. Bu tutumu uygulayan ebeveynler, çocuklarının mevcut niteliklerini desteklerken aynı zamanda beklenti standartlarını oluşturabilir (Baumrind, 1968). Çocukları ile iletişim kurmada başarılı olan bu ailelerde, sevgi gösterme sınırları nettir ve çocuğun ihtiyaçlarının karşılanır (Yapıcı, 2010). Çocuk en az anne babalar kadar ailenin değerli bir üyesidir ve çocuğun ilgisi ve yetenekleri göz önünde tutulur (Kaya, 1997). Baumrind (1991), demokratik ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların, izin veren veya otoriter olan ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuklara göre toplumda daha iyi performans gösterme eğiliminde olduklarını belirtmektedir.

Darling ve Steinberg (1993), ebeveyn davranışını, çocuğun belirli bir durumda göstermiş olduğu davranışa karşı ebeveynin vermiş olduğu tepki olarak, ebeveynlik stillerini, ebeveynin çocuk yetiştirme sürecinde gösterdiği tutum ve davranışlarının bir örüntüsü olarak tanımlamış; ebeveynlik stillerinin kültürel farklılıklara duyarlı olduğunu belirtmiştir. Ebeveynin çocuk yetiştirme stili kültürel bağlamda ele alındığında, bireyci kültürlerde çocuk yetiştirirken, bağımsız olma, benliğini ortaya koyma, kendini bulma ve kendini gerçekleştirme gibi özelliklere vurgu yapıldığı, toplulukçu kültürlerde ise topluma, gruba ve aileye uyum sağlayıcı değerlere ve bağlılığa vurgu yapıldığı belirtilmektedir. (Triandis,1989) Bu bağlamda toplulukçu değerleri içinde barındıran bir toplumdaki, bireyci değerleri esas alan bir topluma göç eden ebeveynler hem kültürel kimliğini muhafaza etmeye çalışır hem de çocuklarına kendi kültürlerinden oldukça farklı bir kültür içinde ebeveynlik yapmak durumunda kalır. Bu durum göç eden ebeveynler üzerinde büyük bir baskı yaratır (Inmann ve arkadaşları, 2007).

Bu kapsamda söz konusu çalışma Türk kökenli annelerin Hollanda kültüründe çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerini incelemeyi hedeflemiştir. Çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Hollanda'da yaşayan Türk kökenli annelerin çocuklarına uyguladığı disiplin yöntemlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Hollanda'da yaşayan Türk kökenli annelerin çocuklarının davranışlarını kontrol etmeye yönelik görüşleri nelerdir?
3. Türk kökenli annelerin Hollanda kültüründe çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Türk kökenli annelerin Hollanda kültüründe çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden etnografik araştırma modeli göz önüne alınarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yürütülmüştür. Etnografi, bir insan grubunu ya da bir grubun kültürünü anlama ve betimleme için gösterilen bilimsel çabaların bütünüdür (Kartarı, 2017).

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Hollanda'nın başkenti olan Amsterdam'da en az 10 yıldır yaşayan Türk kökenli anneler oluşturmuştur ve kartopu yöntemi ile belirlenen 14 anne çalışmaya dahil edilmiştir. Kartopu veya zincir örnekleme tekniği, evreni oluşturan birimlere erişmenin zor olduğu veya evren hakkındaki bilgilerin (büyüklük ve bilgi derinliği vb.) eksik olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Bu teknik, zengin veri elde edilebilecek kişi ve kritik durumlara odaklanmakta ve evrene, bu kişi ve kritik durumları takip ederek ulaşmaktadır (Patton, 2005; Creswell, 2013'den aktaran Baltacı, 2018).

Bu kapsamda çalışma grubunun oluşturulması aşamasında ilk olarak Türkiye Cumhuriyeti Rotterdam Başkonsolosluğu ile görüşülmüştür. Görüşme sonucunda, Konsolosluğun yönlendirmesi ile Türk kökenli vatandaşlara erişilebilecek dernek ve diğer kuruluşlar ile iletişime geçilerek araştırmaya gönüllü katılacak annelere ulaşılmıştır. Tablo 1. 'de annelerin demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Yaş	Çalışma Durumu	Evlilik Süresi	Çocuk Sayısı	Hollanda'da Yaşama Süresi
A.1.	41	Çalışıyor	29	2	40
A.2.	40	Çalışıyor	22	1	21
A.3.	47	Çalışmıyor	27	3	28
A.4.	49	Çalışmıyor	30	3	29
A.5.	47	Çalışmıyor	27	2	27
A.6.	45	Çalışmıyor	23	3	42
A.7.	39	Çalışmıyor	22	4	12
A.8.	46	Çalışmıyor	25	3	25
A.9.	41	Çalışmıyor	21	6	21
A.10.	29	Çalışmıyor	10	3	29
A.11.	45	Çalışıyor	27	4	27
A.12.	40	Çalışmıyor	19	3	19
A.13.	33	Çalışıyor	18	3	18
A.14.	41	Çalışıyor	22	4	34

Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalamasının 41.6 olduğu, annelerin %29'unun çalıştığı, %71'inin herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Annelerin toplam evlilik sürelerinin 10 ile 30 yıl arasında olup çocuk sayısının 1 ile 6 arasında değiştiği; annelerin Hollanda'da yaşama sürelerinin en az 12 en fazla 40 yıl olduğu görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş demografik bilgi formu ve 'disiplin yöntemleri', 'kontrol etme', 'kültüre özgü etkiler' temalarını içeren on dört açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, Rohner tarafından geliştirilen Varan (2003) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan Ebeveyn Kabul Red Ölçeği sıcaklık, kontrol ve saldırganlık alt boyutlarındaki maddelerden yola çıkarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olup sorulara ilişkin uzman görüşü alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Analizi

Bireysel görüşmelerin öncesinde çalışmanın amacı ile ilgili bilgiler katılımcılar ile paylaşılmış, katılımcılardan araştırmaya gönüllü katıldıklarına dair onay ve ses kaydı için izin alınmıştır. Ses kaydına izin vermeyen katılımcılar ile yapılan görüşmelerde cevaplar not edilmiştir. Her bir görüşme yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ardından içerik analizine geçilmiştir. Analiz sürecinde görüşüne başvuru alan annelere birer kod numarası verilerek (A1., A2.) ses kayıtları ve yazılı formlar deşifre edilip çözümlenmiş, çözümlenmeler sonrası annelerin ifadelerinin benzerliğine göre kategoriler oluşturulmuştur. Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans tabloları üretilmiştir.

3. Bulgular

Bu çalışmada bulgular "disiplin yöntemleri", "kontrol etme" ve "kültüre özgü etkiler" olmak üzere üç farklı boyutta ele alınmıştır.

3.1. Türk Kökenli Annelerin Çocuklarına Uyguladığı Disiplin Yöntemlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Annelere "Çocuğunuza bir konuda sinirlendiniz ne yaparsınız?" sorusu sorulduğunda, annelerin verdiği yanıtlar doğrultusunda 11 farklı davranış biçimi belirlenmiştir. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Annelerin Sinirlendiğinde Çocuklarına Gösterdiği Tepkiler

Kategori	Katılımcı	Frekans(f)
Ses tonunu yükseltme	A7,A8,A9,A10,A11,A12	6
Zaman tanıma	A1,A4,A6,A10,A13	5
Konuşarak iletişim kurma	A1,A2,A4,A8,A14	5
Ortamdan uzaklaşma veya uzaklaştırma	A2,A10,A12	3
Öfke ile tepki gösterme	A7,A9	2
Açıklama yapma	A4,A6	2
Başka bir ortamda konuşma	A14	1
Annenin içinde bulunduğu psikolojik durum	A12	1
Cezaya başvurma	A1	1
İletişim kurmayı kesme	A3	1
Ben dili ile konuşma	A6	1

Tablo 2 incelendiğinde annelerin sinirlendiklerinde ses tonlarını yükseltmeyi (f6), çocuklarına zaman tanımayı (f5), çocukları ile konuşarak iletişim kurmayı (f5) ve ortamdan uzaklaşmayı veya uzaklaştırmayı (f3) sıklıkla tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulgu üzerinden, annelerin sinirlendiklerinde, zaman zaman güç odaklı duygusal şiddete, zaman zaman erteleyerek fırsat vermeye zaman zamansa sözel bağ kurmaya başvurdukları söylenebilir. Annelerin kendi ifadelerinden

birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Zamanını beklerim. Benim oğlan 12 yaşına girdi, bu sorduğunuz yeni oldu. Gerçekten zamanını bekledim. Çünkü babasıyla birkaç yere gitti. Bana kalsa sabredemiyordum bunu kesinlikle söylemem lazım ona diye, bir şekilde cezayı vermem gerektiğini düşünüyordum. Ama zamanı değildi, işte akşam geç geldi babasıyla ardından yattı filan konuşmadım. Bir gün sonrası akşamına kaldı sonra konuştum, hallettim, özürümü de aldım. Ama cezasını da verdim(A1).”

“Topluluk önünde söyleyemiyorum yalnızken söylemek daha doğru bence çünkü yalnızken onun bir eksikliğini söylediğimde kendini iyi hissetmeyeceğini düşünürüm. Yalnız kaldığımız bir anda o gün yaptığın hareket hoşuma gitmedi diyerek açıklarım. Konuşurum(A4).”

“Ona sadece kendi ben dilimle neden sinirlendiğimi anlatırım. Ona sadece sorumluluk hissini verdirmeye çalışırım. Sinirlendiğim konuda sadece benim kendi sebebimi açıklarım, kendinin de ona göre yorum yapmasını isterim (A6).”

“Sinirlenirsem ister istemez insanın sesi yükselebiliyor bunu ne kadar önlemek istesen de insani bir şey sesim yükselebiliyor. Biraz odana git diye uyarıyorum yani biraz odanda kal düşün diye onu diyelim ki 10- 15 dakika odasında bırakıyorum sonra da onunla konuşmaya gidiyorum(A10).”

Annelere “Çocuğunuz bir ortamda istemediğiniz bir davranışı birkaç defa sergiledi ne yaparsınız?” sorusu sorulduğunda, annelerin verdiği yanıtlar doğrultusunda 10 farklı davranış biçimi belirlenmiştir. Bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Annelerin Bir Ortamda İstenmeyen Davranış Sergileyen Çocuğuna Gösterdiği Tepkiler

Kategori	Katılımcı	Frekans
Durumu açıklama	A1,A4,A7, A9, A13, A14	6
Uyarıda bulunma-ikaz etme	A1,A7,A10,A13,A14	6
Jest-mimik kullanma	A2,A3, A6,A10,	4
Cezaya Başvurma	A5,A13	2
Yaşa uygun açıklama yapma	A6	1
Temkinli olma	A8	1
Çocuğu ortamdan uzaklaştırma	A11	1
Ses tonuyla belli etme	A12	1
Göz yumma	A12	1
Uygun ortam yaratma	A6	1

Tablo 3’e bakıldığında annelerin bir ortamda istenmeyen davranış sergileyen çocuğuna durumu açıklamaya çalışmayı (f7), uyarıda bulunmayı-ikaz etmeyi (f6), jest-mimik kullanmayı (f4) daha sık tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulgu üzerinden, annelerin bir ortamda istenmeyen davranış karşısında genel olarak mevcut ortama göre sözel ve sözel olmayan iletişim yöntemlerine başvurdukları söylenebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Genelde kaş göz işareti yapardım o zamanlar. Genelde de anlardı zaten, çok zor bir çocuk değildi. O yüzden anları yapmamaya çalışırdım(A2).”

“Topluluk önünde söyleyemiyorum yalnızken söylemek daha doğru bence çünkü yalnızken onun bir eksikliğini söylediğimde kendini iyi hissetmeyeceğini düşünürüm. Yalnız kaldığımız bir anda o gün yaptığın hareket hoşuma gitmedi diyerek açıklarım. Konuşurum(A4).”

“Konuşurum. Konuşurum yine de devam ediyorsa maalesef ceza sistemi. O anda konuşmam ama sonra eve geldiğimizde ben seni uyardım ama sen hala yapıyorsun, sen şunu çok seviyorsun o yüzden bu sevdiğin şeye ara verelim. Sokağa mı çıkmayı seviyor, sokağa çıkma önce sen kendine gel, yapma dedim ben sana sen yine yapıyorsun derim(A13).”

Annelere bir disiplin aracı olarak daha önce hiç ödül kullanıp kullanmadıkları, kullandıysa nasıl kullandıkları sorusu sorulduğunda, tüm annelerin farklı ödül yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Bulgular Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Annelerin Ödül Kullanımına İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt evet ise		
Akademik başarı ölçütlü ödüller	A2,A6,A10,A12	4
Sözel pekiştirici	A4,A5,A9,A10	4
Yaşına uygun ödül seçimi	A5,A6,A14	3
Performansa dayalı ödüller	A8,A13	2
Dini başarıyı ölçüt alan ödüller	A7,A11	2
Sembolik pekiştirici sunma (Token Yöntemi)	A14	1
İsteddiği bir nesneyi ödül olarak sunma	A2,A12	2
Gereksinimi olan nesneyi ödül olarak sunma	A1	1
Cinsiyete uygun ödül	A3	1
Sorumluluğu yerine getirmeye dayalı ödüller	A6	1
Yanıt hayır ise		
-	-	-

Tablo 4 incelendiğinde ödül yöntemine başvuran annelerin akademik başarı ölçütlü ödüller vermeyi (f5) ve sözel pekiştireç kullanmayı (f4) sıklıkla tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulgu üzerinden, annelerin çocuk yetiştirme sürecinde özellikle olumlu davranışları pekiştirmek amacıyla sıklıkla ödül vermeyi tercih ettiği söylenebilir. Annelerin ifadelerinin birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Ben çok az kullanıyorum ödülü istediği bir şeyi yapmak gibi, ne bileyim. Yani bunu yaparsan şu olur. Ne bileyim şu an telefon istiyor mesela, son model yeni çıkmış. Çok zor bir sınavı var şu an Ekonomi sınavı eğer alırsa tekrara gitmeyecek, ben de bu yüzden bir kere de almasını istiyorum onu alırsa diğerlerini zaten yapabiliyor bende o dersi başarıyla geçersen telefonu izinden önce alabilirsin dedim (A2).”

“Evet etkili bir yöntem çok abartılı kullanmıyoruz ödül olarak bir şey almıyoruz bunun yerine bir şeyi başardığında sözlü olarak takdir ediyoruz(A4).”

“Küçük kızım da kullandım. Camiye gidiyordu. Bende eğer sen geçersen sana güzel bir hediye var dedim. Daha çabuk daha istekli öğrendi(A7).”

“Evet onu sık sık yaparız özellikle de küçükken. Kızlar büyük olduğu için onlarda tabii çok daha farklı ödüller de oluyor. Ortanca kızım mesela çok çok ders yaptığı zaman gezme ödülü alabiliyor ama oğlum yani en küçük çocuğum çok küçükken hiç yaramaz bir çocuk değildi ama kıpır kıpırdı sofradan sürekli kalkıyordu iki yaşında falan bu sırada sticker (etiket) veriyordum. 30 gün boyunca yemeğini bitirip sonra kalkarsa, yemekten önce kalkmazsa bir sticker kazanıyordu, ardından bu stickerler belirli bir sayıya ulaştığında oyuncakçuya gidilip bir hediye alınırdı. Yine yatağa tek başına gitme, dişlerini kendisi fırçalama gibi becerilerinde de motivasyon amaçlı kullanıyordum (A8).”

Annelere bir disiplin aracı olarak daha önce hiç ceza yöntemini kullanıp kullanmadıkları, kullandıysa eğer nasıl kullandıkları sorusu sorulduğunda, %86 oranında annelerin farklı yollarla ceza yöntemini kullandığı belirlenmiştir. Bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Annelerin Ceza Kullanımına İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt evet ise		
Ara verme	A1,A2,A3,A4,A6,A7, A8,A9,A10,A12	10
I. Tip Ceza	A1	1
II. Tip Ceza	A1,A2,A6,A9,A11,A12,A13,A14	8
Yaşa uygun ceza	A9,A10	2
Yanıt hayır ise		
-	-	-

Tabloya 5'e göre ceza yöntemine başvuran annelerin ara vermeyi (f10) ve II. Tip Cezayı (f8) daha çok kullandıkları görülmektedir. Anneler çocuğun istediği bir uyarandan mahrum bırakıldığı II. Tip Cezayı, ortama itici bir uyarının dahil edildiği I. Tip Cezadan daha fazla tercih etmektedirler. Bu bulgu üzerinden, annelerin çocuk yetiştirme sürecinde fiziksel ve duygusal açıdan örselleyici olabilecek birinci tip ceza yerine, ikinci tip cezayı kullanmayı daha çok tercih ettikleri söylenebilir. Annelerin ifadelerinin birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Merdivende oturtturuyorduk biz mesela, ben bunu hata yaptım 100 defa yazdırırdım. Mesela oğluma yeni telefon aldık, çünkü 12 yaşına girdiği için ortaokula gidecek, yanında telefon olsun diye telefon aldık ama oğlum telefonu yanlış kullanmaya başladı, telefonu elinden aldım(A1).”

“Küçükken beş dakika oturacaksın veya Playstation bir hafta oynamayacaksın gibisinden cezalar verdiğimi biliyorum. Çok sinirlendiysem veya okuldan bir şikâyet geldiyse(A2).”

“Nadiren kullanıyorum çok çok nadir. Küçükken oğlumda kullanırdım. Mesela onun cezası o çok sosyal bir çocuktur, paylaşmayı çok sevdiği için onun cezası yaşına göre birazda kendi eğitimi olduğu için mesela üç yaşındaysa üç dakika merdivende yalnız oturmalısın, bizimle oturamazsın şeklindeydi. Onun sevdiği şeyden feragat etmesi şeklinde (A6).”

“Çıldırtaacak duruma geldiğinde odasına gönderip 10-15 dakika orada durur sonra o arada ben de kendime gelmiş olurum gidip onunla konuşurum. Sekiz yaşındaki kızım da dört yaşındaki oğluma daha yeni başladık iki yaşındaki kızıma hiçbir şekilde ceza vermiyorum(A10).”

“Cezayı kullanıyorum ama sık değil. Dediğim gibi sevdiği şeyler üzerinden, sokakta oynamak ya da ne bileyim telefon, tablet ile oynamak veya bunların oynama süresini azaltmak ya da tamamen alıyorum o dakika için bu şekilde (A13).”

3.2. Türk Kökenli Annelerin Çocuklarının Davranışlarını Kontrol Etme Yöntemlerine Yönelik Görüşleri

Annelerin “Ebeveyn çocuğunu kontrol etmeli midir? Neden?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, çalışmaya katılan tüm anneler (f14) ebeveynin çocuğunu kontrol etmesi gerektiğini belirtmiş olup 11 farklı kontrol etme nedeni tespit edilmiştir. Bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Çocuklarını Kontrol Etmeye Yönelik Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt evet ise		
Yaş faktörü	A3,A11,A13	3
Bilgi sahibi olma ihtiyacı	A4,A14	2
Sosyal çevreye duyulan güvensizlik	A12	1
Sosyal medya ve internetin riskleri	A1	1
Hollanda Devleti'nin sunduğu özgürlük	A5	1
Ebeveynin varlığının farkında olması gerekliliği	A2	1
Okul yaşamına olumlu etki	A11	1
Ebeveynin sorumluluğu	A10	1
Sınır koymanın gelişim açısından önemi	A6	1
Hatalardan koruma düşüncesi	A13	1
Çocuğun edindiği arkadaş çevresinin riskleri	A9	1
Kültürel ve dini farklılıklar	A5	1
Yanıt hayır ise	-	-

Tablo 6 incelendiğinde, annelerin çocuklarını kontrol etme gerekçelerini daha çok yaş faktörüne (f2) ve ebeveynlerin bilgi sahibi olma ihtiyacına (f2) bağlı olarak açıkladıkları görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, genel olarak ebeveyn kontrolünün çocuk yetiştirme sürecinde anneler tarafından oldukça önemsenen bir durum olduğu ancak ebeveynin kontrol edici davranışlarının yaş faktörüne ve çevresel koşullara bağlı olarak değişiklik gösterebildiği ifade edilebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Evet etmeli. Ben yerine göre kontrol ederim. 25 yaşındaki oğlumu kontrol etmek ayıp. Mesela tüm çocuklarımı 12 yaşına kadar okula kendim getirdim götürdüm. Bu anlamda yaş benim için önemli bir kıstas(A3).”

“Evet etmeli... Çünkü çocuğunun gün içinde neler yaptığını bilmeli(A4).”

“Yani gittiği yerlerden, arkadaşlarından bilgi sahibi olmak çok çok güzel bir şey. Biz yurt dışındayız hani, Türkler olarak daha çok dikkat etmeliyiz. Çünkü burada çok çeşitli toplumlar yaşıyor çok gidilecek yerler var. Çok rahatlık var yani Hollanda devlet olarak burada çoğu şeyleri serbest bakıyor. Yani bizim kültürümüz farklı dinimiz farklı çocukları kontrol etmek benim için önemli. Onların gittiği yerleri, yapacakları işleri, yediklerini bile. Alışveriş yaparken bile dikkat edeceğimiz çok şey var burada. Türkiye'deki gibi şunu bunu alayım diye gibi değil hep arkasını okumak zorundayız(A5).”

“Evet etmelidir. Çünkü nitekim çocuk da o süreçten evreden geçmelidir. Sınırlar koymalısın sınırsız çocuk aslında mutsuz çocuktur (A6).”

“Aslında etmelidir. Büyüyünce belki kendilerini daha güzel ifade edip koruyabiliriz ama küçükken bazı şeylerden ortamlardan, okulda kontrol ettiğin zaman daha iyi olur diye düşünüyorum(A13).”

“Kesinlikle. Bu çağımızda özellikle. Çocuğuna güvensen bile hani ortam, medya üzerinden olsun, internet üzerinden olsun, dışarda görüp veya görmediğimiz, farkında olup olmadığımız birçok tehlike var. Bence kontrol şart(A12).”

“Evet. Yani ne ile uğraştığını ne yaptığını bilmesi için kontrol etmelidir (A14).”

Ebeveyn kontrolünün nasıl olması gerektiği konusunda anne görüşleri incelendiğinde anneler tarafından kullanılan 10 farklı kontrol etme davranış biçimi belirlenmiştir. Bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Kontrolün Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Konuşma, iletişim kurma	A1,A2,A8,A11,A12	5
Kişisel eşyaları, araçları inceleme (telefon, defter vb)	A8,A12,A13,A14	4
Uyarma, ikaz etme	A5,A13	2
Yaşa bağlı kontrol	A3,A6	2
Gözetleme	A7	1
İnternet geçmişini inceleme	A13	1
Önceden haber verme	A4	1
Fark ettirmeden, uzaktan	A10	1
Çocuğun dine dayalı otokontrol geliştirmesini sağlama	A9	1
Sorular yoluyla çocuğun seviyesine inilerek bilgi alma	A11	1

Tablo 7'e bakıldığında kontrolün nasıl olması gerektiğine yönelik annelerin konuşmayı, iletişim kurmayı (f5), kişisel eşya ve araçları incelemeyi (f3), uyarmayı, ikaz etmeyi (f2) ve yaşa bağlı kontrolü (f2) daha fazla ön planda tuttıkları görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, bazı annelerin çocuklarıyla doğrudan iletişim kurarak kontrol etmeye çalıştığı bazı annelerin ise dolaylı yollarla kontrol etme davranışları sergilediği ifade edilebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Çok sıkmadan bunaltmadan kontrol etmelidir. Boş bırakmamalıdır. Herhalde sürekli olarak telefonunu ele alarak nereye yazdın kime yazdın gibisinden değil konuşarak olmalıdır(A2)."

"Çocuklara da bunu vermek, bunları anlatmak önemli. Burada yetiştikleri için her şeyi alıp yiyemezler, yani işte şunu şunu yemelisiniz diyorum. O kadar çok söyleniyorum ki bazen hani artık onlar da anlıyorlar(A5)."

"Bu kontrol, okulda ne yaptın derslerin bugün nasıl benim son zamanlarda yaptığım gibi, ablaları böyle kontrol ettiği için böyle kontrol edilmesini isterim. Sorularla, oynadığı oyunlarla benim oğlum şimdi Playstation oynuyor, dünya ile oynuyor nasıl oynuyorsun ne şekilde oynuyorsun gibi sorular soruyorum. Sonuçta karşındakinin kim olduğunu bilmiyorsunuz(A11)."

"Hani ona belli ederek değil de biraz daha çaktırmadan, kontrol şart. Mesela büyük kızımın odasını toplarken genelde bakarım kitaplarının arasına, masasına. Oğlumun telefonuna bakarım bazen, şifresini çözebilirim. Kimlerle konuşmuş ne konuşmuş. Ve her zaman gittikleri yeri bilmek isterim. Kiminle gidiyor, ne kadar kalacak onları da bilmek isterim(A12)."

Annelerin "Çocuğunuz dışarı çıktığında ona zaman sınırlaması koyar mısınız? Neden?" sorusuna verdiği yanıtlar doğrultusunda, farklı sebeplerden dolayı annelerin zaman sınırlaması koyduğu veya koymadığı belirlenmiştir. Zaman sınırlaması koyan annelerin cinsiyet faktörüne dikkat edip etmediği incelendiğinde, 11 anne zaman sınırlaması koyarken cinsiyet faktörünün önemli olmadığını, iki anne ise zaman sınırlaması koyarken cinsiyet faktörünün kendileri için belirleyici olduğunu belirtmiştir. Bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Çocuğa Zaman Sınırlaması Koymaya Yönelik Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt evet ise		
Ev içi kurallar	A1, A2, A5	3
İç güdüye bağlı tepki	A11, A14	2
Fizyolojik ihtiyaçlar	A2	1
Batıl inanç, dini gerekçeler	A8	1
Ev yaşantısında düzeni sağlama	A12	1
Yaş faktörü	A10	1
Yanıt hayır ise		
Özgüven gelişimi	A9	1
Güvene dayalı ilişki	A4	1

Tablo 8 incelendiğinde çocuklara zaman sınırlaması konmasının gerekliliğine inanan annelerin içgüdüye bağlı tepkiyi (f2) ve ev içi kuralları (f3) daha fazla dile getirdiği; bu gerekliliğe inanmayan annelerin ise özgüven gelişimini (f1) ve güvene dayalı ilişkiyi (f1) önemsedikleri görülmektedir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Tabi... Cinsiyet benim için fark etmez, bunu benim ailem de yapmazdı, benim üç erkek kardeşim vardı ben şu saatte evdeysem onlarda hepsi o saatte evde olmalıydı. Dışarıya kimse çıkamazdı yani. Bende de kesinlikle öyle bir şey fark etmez ama bir sınır koyulması lazım, kesinlikle yani çünkü ailenin saatleri vardır, her evin kuralı vardır, o kurala çocuk uymak zorundadır, bu kuralları da ona anlatmak lazımdır(A1)."

"Evet kural koyarım ya yemek saati var derim ya uyku saati var derim ya da yarın okul var derim. O yüzden bu kadar geç saate kalma derim. Bu yüzden bir zamanı var evet(A2)."

"Üç çocuğum da genelde, küçük kızlarım okuldan çıktıktan sonra büyük kızım da işten çıktıktan sonra evde olurlar. Zaman sınırlaması koymuyorum. Küçük kızlarım 20.00-20.30 gibi evde olurlar genelde. Büyük kızım zaten çalışıyor çalışmadığı günlerde eğer arkadaşlarıyla vakit geçirecekse 23.00-23.30 gibi evde olur. Zaten bu dediğim durum da arada bir oluyor. Erkek olsaydı da benzer olurdu herhalde hadi o kızdan bir saat daha geç gelsin(A4)."

"Mutlaka hava kararmadan önce eve gelmeli. Benim annem 'şeytanlar gece dolaşır akşam oldu mu hava kararmadan evde olacaksın' derdi. İki cinsiyet için de geçerli. Peygamber Efendimiz dememiş ki sadece kız çocuğu erken gelsin. Erkek de erken gelecek(A8)."

"Genelde çocuklarıma çok sınırlama koymam. Gündüzleri tek başına dışarı çıkabilir. O özgürlüğü de vermek gerekiyor. O zaman özgüveni de gelişmez. Nasıl anlatayım. Kendine güveni olmayınca çocuklar; atılğan, başarılı olmuyorlar(A9)."

"Koyuyorum. Benim için iki cinsiyette aynı. Kızıma da aynı hani 12'ye geleceksin dediysem 12'de gelir sınırlama budur benim görüşüm. 12'ye kadar sana müsaade ediyoruz. Telefonla ararım geliyor musunuz diye. Anne geliyoruz der hep iletişim halindeyiz. Neden zaman sınırlaması koyuyorum? Oda içgüdüsel bir şey. Şeyden değil güvensizlikten değil asla ama asla değil. Bak 100.000 erkeğin içine de göndersem zerre kadar hiçbir şey aklıma gelmez. 12'de de dışarı çıkar ama sınırlamayı da koyarım. Bazen git de derim. Yani sınırlamayı koyuyorum ama çok da şey değil(A11)."

Annelere, "Çocuğunuz akşam geç geleceğini söyledi ne yaparsınız?" sorusuna, cevap verirken çocuklarının cinsiyet faktörünü göz önünde bulundurması gerektiği belirtilmiş olup 10 anne cinsiyetten bağımsız olarak soruyu değerlendirirken dört anne cinsiyet faktörünün önemli olduğunu belirtmiştir. Bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Çocuğun Akşam Eve Geliş Saatine Yönelik Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Koşullara bağlı tepki	A1,A2,A4,A8,A10	5
Zaman sınırlaması koyma	A6,A7	2
Açıklamaya bağlı izin verici tutum	A9,A12	2
Koşulsuz kabul	A14	1
Güvene dayalı ilişki	A13	1
Yaş faktörüne bağlı olarak izin verici tutum	A11	1
Zaman koşuluna bağlı tepki	A5	1
Sorular sorarak bilgi alma	A3	1

Tablo 9'a göre annelerin çocuklarının ev geç geleceğini söylediğinde koşullara bağlı tepkiyi (f5) zaman sınırlaması koymayı (f2) ve açıklamaya bağlı izin verici tutumu (f2) daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte cinsiyet faktörüne bağlı olarak davranış ve tutumunun değişebileceğini belirten annelerin (f4) görüşleri incelendiğinde koşullara bağlı tepki (f1), güvene dayalı ilişki (f1), yaş faktörüne bağlı olarak izin verici tutum (f1), zaman koşuluna bağlı olarak tepki (f1) gibi durumların ön planda olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda, annelerin genel olarak eve geliş saati konusunda esnek tutumlar sergileyebildikleri, sıklıkla böyle bir durumla karşılaştıkları zaman çocukları ile sözel yollarla iletişim kurmayı tercih ettikleri ifade edilebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Cinsiyet benim için fark etmez. Benim çocuklarım biraz daha küçükler hani bir yere kendi başlarına gidip gelmiyorlar ama benimkiler açısından düşünürsem zaten ben hemen kendim bırakayım derim. Mesela bu sabah oğlum dedi ki anne okulda iftar yapacağız dedi ama biliyorsun çok geç oluyor dedi bende katılabilir miyim diye sordu ben de katılabilirsin annem dedim ben getiririm götürürüm seni ne olacak dedim. Ama büyüyünce bilmiyorum nasıl tepki verebilirim (A1).”

“Yani yemeğe beklemeyin dedi işi uzamış olabilir toplantısı çıkmış olabilir bu durumda beklemeyiz. Büyük kızım bankada çalışıyor bazen toplantıları olabiliyor bu sebepten dolayı geç kalabiliyor (A4).”

“Gece yarılarını aşmadığı sürece zaten sıkıntı yok kızım için belki 12-11'den önce evde olması gerekir. Ama genelde bizim aile kültürümüzde oğlum da kızım da gece birlere ikilere kadar kalmazlar. Endişelerimi bildiği için yapmıyorlar(A5).”

“Gittiği yer düzgün bir yere geç geleceğine kızmam. Ama düzgün bir yerde değilse zaten göndermem onları. Onlarda zaten geç gelmemeye özen gösterir. İki cinsiyette fark etmez(A8).” “Sebebini sorarım. Sebebini açıklarsa sorun olmaz. Cinsiyetler benim için önemsiz(A9).”

“Şimdi benim kızım daha sekiz yaşında olduğu için eve geç geleceğim diyemiyor lüksü yok. Sorarım ileride böyle bir şey olsa ne yapacaksın içini dışını öğrenmek isterim tabii ki. E tabii ki erkek için de geçerli sonuçta ondan da sorumluyuz(A10).”

“Kaçta geleceğini söyledi? Yani yine da saat vermesini isterim. Sebebini bilmek isterim. Nereye gideceğini, ortamı, hangi ortamda olacağını sorarım yani. Hemen karşı çıkmak yerine, kabul edebileceğim bir ortam ise izin verebilirim. Cinsiyet fark etmez(A12).”

“Böyle bir durumda tepki göstermem. Haber vermeden geç geldiği zaman benim için sıkıntı vardır. Haber vermeden yaparsa konuşurum kızarım bir daha ki sefer olmamasını söylerim, genelde de dinliyorlar zaten(A14).”

Annelerin “Çocuğunuzun arkadaşlarını tanır mısınız, değilse tanışmak ister misiniz? Neden?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, annelerin (f15) çocuklarının arkadaşlarını genel olarak tanıdığını ve tanımadığı arkadaşlarını ise tanımak istediğini ifade etmiştir. Bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Annelerin Çocuklarının Arkadaşlarını Tanımaya İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt evet ise		
Arkadaşların birbirinden etkilenmesi	A1,A5,A6,A9,A10,A13	6
Çocukların tanıştırma isteği	A8	1
Arkadaş ilişkilerinin önemi	A4, A5	2
Kültüre özgü ortak payda arayışı	A6	1
Etnik gruplardan olumsuz etkilenme kaygısı	A2	1
Sosyal çevrenin önemi	A13	1
Yaşa bağlı olarak arkadaş ilişkilerinin önem kazanması durumu	A5	1
Arkadaşlık ilişkilerinin önemli olması durumu	A4	1
Çocukların evde buluşmak istemeleri	A1	1
Bilgi sahibi olmak isteme	A14	1
Başka ülkede yaşama durumu	A11	1
Kendi ebeveynini model alma durumu	A11	1
Arkadaşının ailesine ve arkadaşına güven duyma isteği	A7	1
Yanıt hayır ise	-	-

Tablo 10'a bakıldığında, anneler çocuklarının arkadaşlarını tanıma gerekliliklerini daha çok arkadaşların birbirinden etkilenmesi (f6) ve arkadaşlık ilişkilerinin önemi (f2) ile açıklamışlardır. Bu bulgu doğrultusunda annelerin, akranların birbirinden etkilenme durumunu dikkate aldıkları ve farklı etnik grup arkadaşlık ilişkilerine karşı daha temkinli bir yaklaşım sergileme eğiliminde oldukları ifade edilebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Tanışmak isterim ama şu an daki arkadaşlarını tanımıyorum. O kendi anlattığı için biliyorum az çok. İki tane, onlarda şey değil. Kötü çocuklar gibi görünmedi anlattıklarına bakarak, biri Pakistanlı herhalde, diğeri de şey Nijeryalı sanırım. Onlar genelde uslu oluyorlar. Hele Pakistanlılar çok usular, zekiler o yüzden ben pek bir şey yapmıyorum. Rahatsız olmuyorum. Genelde ben Faslılardan rahatsız oluyorum. Onlarla pek takılmasını istemiyorum. Genelde daha şımarık oluyorlar, 14 yaşında criminal (suça bulaşıyorlar) oluyorlar. Çok gördüm, hatta polislerden kurs aldık orada da gördüm suça daha yatkın oluyorlar o yüzden çok şey yapmıyorum (A2)."

"Çocuğumun arkadaşlarını tanımam özellikle küçük olduğunda tanımam zorundayım. Bunu şu yüzden istiyorum karşımdaki kızım şu an ergen ona arkadaş yasaklayamam, onun için arkadaş arkadaşlar sadece ben tanırsam o arkadaşının da neye meyilli olduğunu bilirim dolayısıyla çocuklar ortak noktada birleşecekler. Benim çocuğumun arkadaşının da aynı dine, dile, ırka mensup olması gerekmiyor ama payda ortak olursa örneğin onun da ebeveyn düşüncesi benzer olursa zorlanma olmayacaktır. Bir kütüphaneye gittiğinde mesela üslubunuza dikkat edin, oturmanıza kalkmanıza dikkat edin derim bunu yalnız kendi kızıma değil kızımın arkadaşlarına da söylerim hoparlörü açtığıda sesli olarak hiç çekinmeden söylerim. Belki bir Hollandalı olsa ona da söyleyebilirdim ama yapı farklı(A6)."

"Hangi birini tanıyacağım ki ama genellikle tanımaya çalışıyorum. İşte hepsini tanıyamıyorsun ama geliyorlar. Tanıştırmak istediklerinden. Ben de biliyorum kimlerle geziyorlar kimle konuşuyorlar (A8)."

"Kızımın daha çok iletişimde olduğum için arkadaşlarını tanıyorum. Hani derler ya arkadaşını tanırsam seni de tanırım. Öyle bir laf vardı. Kızımın arkadaşlarını daha çok birebir tanıyorum. Oğlumun arkadaşlarından biraz daha uzağım. Küçükleri biliyorum ama büyük oğlum çalışıyor. Ben onun arkadaşlarını hiç görmüyorum bilmiyorum. İsimlerini söyler, şöyle şöyle yapıyoruz der ama birebir görmüşlüğüm yok (A9)."

"Tanırım. Evet isterim tanışmak isterim, evet. Mevlana'nın bir sözü var ya söyle arkadaşını sana kim olduğunu söyleyeyim diye arkadaşlar çok önemlidir benim için de öyle. O yüzden ben arkadaşını tanımam isterim, ailesini tanımam isterim (A10)."

"Evet tabi tanımam. Hepsininkini tanımam. Hepsi bizim evden geçmiştir. Yoksa oynatmam, görüştürmem. Çünkü çevre çok önemli, belki ben çocuğumu dört dörtlük yetiştiriyorum ama arkadaşları etkileyecek. Hoşuma gitmeyene direk oynama da diyemiyorum. Mesafe koy diyorum ama oğlumla ilgili bir sıkıntımız var, bir arkadaşının yalancılık huyu var, onu sevmediğim için, onunla görüşmesini istemiyorum. Oğlumun da biraz zoruna gidiyor. Ama biraz sert olmalıyım. Eşim de diyor çok baskı uyguluyorsun ama yine de dinlemesi lazım, görüşmemesi lazım. Ama kızım da bunu yaşamadım. Görüşme dediğimde tamam anne derdi(A13)."

3.3. Türk Kökenli Annelerin Hollanda Kültüründe Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Görüşleri

Annelere "Hollanda'da yaşamanız çocuğunuzla kurduğunuz ilişkiyi nasıl etkiledi?" sorusu sorulduğunda, Hollanda'da yaşıyor olmanın çocuğu ile kurduğu ilişkiyi olumlu yönde etkilediğini düşünen annelerin (f8), olumsuz yönde etkilediğini düşünen annelerin (f4), kararsız tutum sergileyen annelerin (f3) olduğu görülmüştür. Bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11: Hollanda Kültürünün Anne Çocuk İlişisini Nasıl Etkilediğine İlişkin Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt olumlu ise		
Sosyal yaşantıda özgürlük	A1,A4,A9	3
Hollanda kültüründe yetişen bir anne olmanın getirdiği kolaylık	A6,A14	2
İnanç özgürlüğü	A1	1
Çocuk yetiştirme konusunda alınan kursların ebeveynin bilgi düzeyini artırması	A6	1
Esneklik	A11	1
Çocuk yetiştirmede özgürlüğü esas alma	A9	1
Farklı inanç ve düşüncelere saygı gösterme	A12	1
Yabancı kültürlerin farkında olma	A12	1
Sosyal aktivitelerin çeşitliliği ve ebeveyn katılımı	A13	1
Yanıt olumsuz ise		
Sosyal destek ihtiyacı	A2,A11	2
Ülkenin resmi dilini bilmeme	A2	1
Hollanda'ya uyum sağlamada güçlük	A2	1
Endişe, kaygı	A2	1
Cezanın istenilen şekilde uygulanamaması	A8	1
Eğitim yaşantısında çocuğun bireyselliğinin sürekli olarak vurgulanıyor olması	A8	1
Farklı kültürlerden edinilen arkadaşlık ilişkilerinin yarattığı kültür çatışması	A13	1
Kararsız ise		
Ebeveynliğin bağlama göre değişmezliği düşüncesi	A3,A10	2
Aşırı bağlanma	A7	1

Tablo 11'e göre Hollanda kültüründe yaşamanın anne çocuk ilişkisini olumlu yönde etkilediğini düşünen annelerin sosyal yaşantıda özgürlüğe (f3) ve Hollanda kültüründe yetişen bir anne olmanın getirdiği kolaylığa (f2) daha çok değindiği; olumsuz yönde etkilediğini düşünen annelerin sosyal destek ihtiyacına (f2) daha fazla vurgu yaptığı; kararsız tutum sergileyen annelerinse, ebeveynliğin bağlama göre değişmezliği düşüncesine (f2) daha çok atıfta bulunduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda Hollanda'da yaşamanın çocuğu ile kurduğu ilişkiyi olumlu yönde etkilediğini belirten annelerin Hollanda kültürüne uyum sağlayabildiği, olumsuz yönde etkilediğini belirten annelerin ise bu kültüre uyum sağlamakta güçlük çektiği belirtilebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Bence olumlu. Çünkü ben şimdi bilmiyorum ama Türkiye'de mesela küçük bir yerde yaşıyorduk biz, aile ve çevre odaklı davranabilirdim biraz daha burada yetiştirmek daha cazip geliyor bu yüzden bana, karışım veya laf söz söyleyen kimse yok(A4)."

"Olumlu benim için. Ben kendim de burada büyüdüğüm için. Onları anlayabiliyorum onların geçtiği süreçten ben de geçtim, bu yüzden empati yapabiliyorum. Kolay oluyor. Dolayısıyla benim için burada çocuk büyütmenin çok fazla pozitif yönü var. Bir şeyleri böyle daha dar görüşlü bir anne olmadığımı düşünüyorum, bu konu da bana katkı sağladığına inanıyorum. Bir de bu çocuk yetiştirme konusunda kendim altı ay kurs aldım ve sonra Türk annelerine bu kursları verdim bunların bana katkısı olduğunu düşünüyorum(A6)."

"Bence olumsuz. Çünkü burada yalnızım. Hollanda kendimi yalnız hissettirdi, biraz da paranoyaklaştırdı beni. Kendi geldiğim yer Giresun'un küçük bir ilçesiydi. Çok serbest rahat büyüdüm. Gezerdim istediğim yerleri. Buraya gelince dört duvar arasında hissettim kendimi bir de üzerine hastalık eklenince paranoyaklaştım. Oğlum dışarı çıksa başına bir şey gelecekmiş gibi hissettim sürekli öğütler, onu yapma, şunu yap, onunla konuşma bununla konuş gibisinden paranoyaklaştırdı burası beni(A2)."

"Yani kötü bir hareketlerinde Türkiye'de olsa güzel temiz sopayı çekersin. Burada olmuyor ama. Giderim polise diyorlar. Ama aklıma geliyordu bir izine gitsem şunları ve güzel dövsem diye. Bura olumsuz. Çünkü burada çocukları daha okulda aşıyorlar 18'ine girince annen baban sana karışamaz diye. Çocuğa bir ağız tadıyla bir bağırabiliyorum komşular bile şikâyet ediyor(A8)."

"Olumsuz yönü çocuk iki kültür arasında yetişiyor. Arkadaş çevresi Hollandalı. Mesela ben oğluma mesela bir şekeri yeme içinde katkı var dediğimde ama niye David yiyor diyor. Orada çatıştığımız konular oluyor. Ya da ne bileyim, daha geçenlerde oldu da aklıma geliyor. Kültür açısından çatıştığımız oluyor, çünkü oğlum daha küçük farkında değil. O yönden sevmedim burayı(A14)."

"Aslında olumlu veya olumsuz çocuğumla olan ilişkimizin ben etkilendiğini zannetmiyorum. Zannetmiyorum çünkü evin içinde bir ilişki koyuyorsun etrafı veya dışarının, kapı dışarısı, evin dışındaki olanla insanların hiçbir şekilde etkisi yok(A10)."

Annelere "Türkiye'de yaşasaydınız çocuğunuzla kurduğunuz ilişki nasıl olurdu?" sorusu sorulduğunda, annelerin 15 farklı ilişki durumu tanımladığı tespit edilmiştir. Bulgular Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Türkiye'de Yaşama Durumunun Anne Çocuk İlişkisini Nasıl Etkileyebileceğine İlişkin Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Otoriter tutum sergileme olasılığı	A4,A6,A11	3
Sosyal destek imkanı	A2,A8	2
Sosyal çevredeki insanların söylediği sözlerin önem kazanması durumu	A11	1
Ebeveynlik ilişkisinin bağlama göre değişmeyeceği düşüncesi	A3,A10	2
Fırsat tanıyıcı ebeveyn olma	A2	1
Bakım rolünü daha fazla üstlenebilme	A1	1
Esnek olma	A1	1
Tek bir kültür çatısı altında yaşamanın getirmiş olduğu kolaylık	A14	1
Tek ebeveyne yüklenen sorumluluğun artması	A7	1
Yaşanılan şehrin gelişmişlik düzeyine bağlı değişimler	A9	1
Anne babanın içinde yetiştiği kültüre özgü özelliklere bağlı değişimler	A5	1
Aynı kültür çatısı altında buluşan akranların birbirine model olacağı görüşü	A13	1
Ebeveyn beklentilerinin kültürel ortama paralel olması durumu	A13	1
Çocuğu bir birey olarak görmeme	A6	1
Gelişim dönemlerine dikkat etmeme	A6	1

Tablo 12'ye bakıldığında yaşamlarına Türkiye'de devam etselerdi bu durumun çocuklarıyla ilişkisini nasıl etkileyeceğine yönelik annelerin otoriter tutum sergileme olasılığına (f3), sosyal destek imkanına (f2) ve ebeveynlik ilişkisinin bağlama göre değişmeyeceği düşüncesine (f2) daha fazla atıfta bulunduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda sosyal destek imkanına vurgu yapan annelerin sevgi, güven, bir gruba ait olma gibi temel gereksinimlerini yeterince karşılayamadığı, bu durumun da anne çocuk ilişkisini doğrudan veya dolaylı yollarla etkilediği söylenebilir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Biraz daha çok kuralcı, kuralcı demeyeyim de bir şeyi sürekli olarak yapma etme olarak görüyorum ama içi hiçbir zaman açıklanmıyor mesela ben çocuğuma küçükken onun seviyesine inerim onunla konuşurum, bunu ellersen canın yanar elin acır gibisinden. Türkiye'de ise hayır öyle yapma ile kalıyor bazı şeyler. Bir de şeye inanıyorum, çocukları bir birey olarak kabul etmek çocuk iki yaşta evet ama sen onu bir birey olarak gibi sen bir insansın sen Ayşe 'sin sen Fatma'sın gibi görebilmek bir birey olduğunun farkında olduğunda daha güzel ilişkiler oluyor ama Türkiye de bu yok, o çocukluk yapma de geç olayı çok fazla var bu beni çok üzüyor. Galiba Türkiye de yaşasam ben de öyle olurum herhalde (A6)."

"Daha iyi olurdu. Bence çünkü kız kardeşimi görüyorum oğlu 14 yaşında İstanbul'da sabah saat altıda kalkıp bir saat yolculuk yapıp başka bir okula gidiyor. Ben şurada beş dakikalık bir yolu kendim arabayla götürüyordum yani. O otobüsler tramvaylar bir saatlik yolculuk yapıyor. Daha özgür olurdu, kendi ayaklarının üzerinde durdu ve de tabiki onlar birbiriyle iç içe, görüşmeleri var tanıdıkları var. Ben burada yalnızım. Yani mesela o çocuk okuldan çıktıktan sonra ya teyzesi alırdı ya halası alırdı ya babası alırdı ya birisi alırdı. Biz de öyle şey yok mesela samimiyet yok, komşu samimiyeti yok, güvenebileceğin bir insan yok ondan yalnız hissediyorsun. Burada çocuk yetiştirmek çok zor(A2)."

"Bence aynı olurdu. Dedim ya çocuğum aynı ben aynıyım değişen hiçbir şey yok, bizim için. Yine benzer şekillerde davranırdım. Aklım fikrim değişmiyor sonuçta(A3)."

Annelere "Hollanda'da ebeveyn olmak ile Türkiye'de ebeveyn olmak arasında sizce bir farklılık var mıdır? Neden? ' sorusu sorulduğunda farklılık olduğunu düşünen annelerin (f12) verdiği yanıtlar incelendiğinde 13 farklı durum olduğu tespit edilmiştir. Bulgular Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13: Türkiye'de ve Hollanda'da Anne Baba Olmak Kavramı Farklılıklarına İlişkin Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Yanıt evet ise		
Endişe düzeyi	A2,A5,A10	3
Ebeveynlerin eğitime bakış açısı	A4,A6,A14	3
Dini öğretmek için harcanan çaba	A6,A10	2
İki dil faktörü	A8, A6	2
Çocuklara verilen ilgi, değer	A1,A14	2
Çocuk yetiştirme yükünün çoğunlukla anne üzerinde olması	A6	1
Sosyal ve ekonomik haklar	A5	1
Sosyal aktivitelere katılım	A6	1
İstenilenlere kolay erişim	A7	1
İnanç farklılıklarından kaynaklı zorluklar	A9	1
Hollanda devletinin kontrolü	A12	1
Koruyucu ana babalık	A13	1
Sade yaşam stili	A14	1
Yanıt hayır ise		
İnsanların bağlamdan etkilenmeyeceği düşüncesi	A3, A11	2

Tablo 13 incelendiğinde, Türkiye'de ve Hollanda'da ebeveyn olmanın farklı olduğunu düşünen annelerin bu durumu endişe düzeyine (f3), ebeveynlerin eğitime bakış açısına (f3), dini ve kültürü öğretmek için harcanan çabaya (f2), iki dil faktörüne (f2) ve çocuğa verilen değere(f2) atıfta bulunarak açıkladığı görülmektedir. Farklılığın olmadığını düşünen annelerin verdiği yanıtlar incelendiğinde ise annelerin, insanların bağlamdan etkilenmeyeceği düşüncesini (f2) ifade ettiği görülmektedir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Dediğim gibi burada anneler hep paranoyak. Gerçekten hep başına bir şey gelecek korkusu, hep uyuşturucuya alışacak korkusu. Türkiye'deki en fazla sigaraya alışacak diye korkar. Burada esrara alışacak korkusu çok fazla var. O kadar serbest ki her yerde bulabiliyorsun, hatta evinde yetiştirebiliyorsun. O yüzden de daha çok dine yöneliyorlar. Küçük yaşta camilere gönderiyorlar, bari buraya gitsin de yapmanın ne kadar günah olduğunu bilsinler. Öyle başa çıkmaya çalışıyorlar çoğu. Ama benim oğlum gitmedi(A2)."

"Bence böyle bir farklılık var. En basitinden Türkiye'de sınavlar, okullar daha zor. Eğitim sisteminde Türkiye'de yaşayan bir anne baba çocuğum iyi yerlere gelebilecek mi endişesini çok daha fazla yaşayabilir. Burada biz çocuğumuz onu kazanamazsa bunu kazanabilir diye düşünüyoruz. Eğitimleri konusunda daha az endişeleniyoruz(A4)."

"Evet var. Türkiye'deki aileler çocuklarının çok fazla okumasını istiyorlar bu güzel, buradaki anneler maalesef bu konuda biraz daha gevşek davranıyor, toplum olarak. Çok fazla eğitime değer verilmiyor. Türkiye'deki genç nesil belki biraz farklıdır ama biz burada çocukların arkasında koşturmaktayız, mesela çocukları okula götüreceksin burada anne götürür ama Türkiye'de bu böyle değildir çocuklar ya okul servisiyle gider ya da baba götürebilir anne daha nadir götürüyordur gibime geliyor tam bilmiyorum. Burada hep anneler götürür. Çocuk spora gitmelidir burada mümkünse bir veya iki. Mesela benim oğlum hem yüzme hem de futbola gidiyor. Anne götürür anne getirir. Evde ödevler yapılacaktır anne ilgilenir. Hafta sonu camiye gidecektir dini eğitim alacaktır anne muhataptır. Bunun yanı sıra dini dersler okutulup öğretilecektir, ezber yapılacaktır yine anne muhataptır. Gezmeler, tozmalar vb hep anne. Burada babalar hep devre dışı. Türkiye'de böyle olduğunu çok düşünüyorum. Bu söylediklerimi yapmazsan çocuğun arkada kalıyor, zaten Hollanda Kültüründe çocuğun en az bir iki tane spora gitmelidir yapmazsan senin çocuğun zaten sıra dışı normal dışı oluyor. Hafta sonu zaten dini dersi ile iki kültür arasında bocalıyor okulda bir başka kültür evde bir başka kültür, din kültürü, aile kültürü. Bunları çocuklarıma vermek zorundayım sadece dil değil, dini unsurları da vermek zorundayım çünkü Müslüman. Türk kültürünü de vermek zorundayım çünkü Türk. Ama bunun yanı sıra Hollanda'da yaşama faktörü geliyor. Dört yaşına geliyor birdenbire sınava

giriyorlar ama daha Hollandaca gelişmemiş. Ama her kültürü vermezsen ergen olduğunda hiçbir şey almamış veya yarım yarım aldığı zaman bu iç benliğini. Ben Türküm Müslümanım ama Hollanda'da yaşayan bir bireyim dolayısıyla Hollandaca bilmeliyim, Hollanda kültürünü tanımalıyım, uymalıyım gibi hisler tam bağdaşmıyor, arada karma bireyler karma bir insan çıkıyor. Bu bence önemli bir konu çocukların dinlerini, dillerini olduğu halleri silmeden oyunlarla öğretmeyi amaçlamak gerekiyor. Bunları yaparken de bu kültürden bağımsız hareket edemem, dolayısıyla ben onu yüzmeye spora götürmek zorundayım. Bu da annelere ayrıca bir yük getiriyor. Hollanda'da kültüründe babalar da eşit şekilde görev paylaşımı yapıyorlar. Bir gün anne getiriyorsa bir gün baba götürür okula, spora vs. Bu biraz bizim Türk kültürünün etkisi, erkekler çok fazla çocuk yetiştirmede etkin olamıyor. Mesela benim eşim yetişemiyor saat üçte çocuğunu okuldan alamıyor. İşten geldikten sonra ilgileniyor ama günün koşuşturmacasına dahil olamıyor. O yüzden anneler çok yıpranıyor (A6).”

“Sanmam yani bence farklılık yoktur. Bence fark yok. İnsan her yerde aynıdır. Yani insanın içi de bir dışı da bir olduktan sonra fark olmaması gerekir (A3).”

Annelere “Hollanda kültüründe çocuk yetiştiriyor olmanın sizce avantaj ve dezavantajları nelerdir?” sorusu doğrultusunda annelerin 10 farklı avantaj durumu, 13 farklı dezavantaj durumu tanımladığı tespit edilmiştir. Bulgular Tablo 14 'te sunulmuştur.

Tablo 14: Hollanda'da Yaşama Durumunun Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Anne Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Avantajlar		
Dil öğrenme, konuşma	A4,A10	2
Kültürler arası sentez	A1	1
Bilinçli ebeveynlik	A2	1
Çocuğu bir birey olarak görme		1
Fiziksel bakım sürecinde kuralların ön planda olması	A13	1
Araştırmacı çocuklar yetiştirme	A6	1
Genel kültür düzeyi yüksek birey olabilme	A6	1
Türk kültürüne bağlı ve İslam dinini öğretme ve milli değerleri yaşatma düşüncesi ile çocuğa yaklaşım	A10	1
Erişilebilir eğitim	A11	1
Sosyal imkanların çeşitliliği ve yeterliliği	A12	1
Dezavantajlar		
Hollanda'da yaşayan insanlara entegre olmakta güçlük	A10,A11,A12	3
Sosyal yaşamda çocukların sahip olduğu özgürlük durumu	A9,A13	3
İslamofobi	A12	1
Büyük suçların cezalarının küçük olması	A9	1
Türkçe'nin bozulması	A10	1
Eğitim programının Türkiye kadar yoğun olmaması	A6	1
Romantik ilişkilerin yaşanma stili	A11	1
Sosyal çevreye duyulan güvensizlik	A2	1
Korumacı ebeveyn yaklaşımı	A2	1
Sosyal destek eksikliği	A2,A9	2
Babanın rolü	A2	1
Dil bilmeme	A5	1
Kültürel farklılıkları anlatmada güçlük	A7	1

Tablo 14'e göre Hollanda'da yaşamayı avantaj olarak gören annelerin dil öğrenmeye/konuşmaya (f2) daha çok vurguda bulunduğu, dezavantaj olarak gören annelerin ise Hollanda yaşamına entegre olma güçlüğüne (f2) ve sosyal yaşamda çocukların sahip olduğu özgürlüklere (f2) daha fazla değindiği görülmektedir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Hollandalı çocuk yetiştirmenin avantajı şöyle ikinci dili oluyor, ikinci dili ana dili gibi biliyor. Bir zaman sonra İngilizceyi de yani ana dili gibi bilmeleri çok güzel bir şey. Dezavantajı Türkçe biraz zayıf kalıyor. Hani biz fark etmiyoruz çocuklar olarak ama Türkiye'dekiler fark ediyor. Bizim konuşma şeklimizi veya kullandığımız kelimelerden aksanımızı fark ediyoruz bizimki de bozuk benim çocuklarımı ki de bozuk daha da bozuk olacak bu çok büyük bir dezavantaj yani dilimizi de yavaş yavaş kaybettiğimiz açısından endişelerim var. Kültür anlamında biz burada dinimize Türklüğümüzle çok sımsıkı tutunuyoruz onu kaybetmemek adına tutunuyoruz bunu Türkiye'de ben göremiyorum. Türkiye'de daha da böyle Batılaşmaya, batıya özeni var. Biz burada tam tersi batıyı iterek aslımıza sadık kalmaya çalışıyoruz. Türk kültürünü İslam kültürünü yaşamaya, yaşatmaya çalışıyoruz. Bu bir avantaj olarak görüyorum çünkü Türkiye'dekiler bizim kadar bütün değil. Biz daha milliyetçiyiz daha dindarız. Hollandalılar seni kabul ediyor ama yok sen Türklüğümle gurur duyuyorum dersin hiçbir zaman onlardan olamıyorsun ve hiçbir zaman seni kabullenmiyorlar. Aslında bu durum çocuk yetiştirmeme yansıyor biz çok milliyetçi bir aileyiz çocuklarımızı da o şekilde yetiştiriyoruz hem Türklüğüyle gurur duysun hem diniyle gurur duysun her şeyiyle aslında biz hem kendimiz gurur duyuyoruz hem de çocuklarımıza bunu aşıyoruz(A10).”

“Birincisi hani Hollanda'da doğdu büyüyorlar çocuklarım ama kendilerini hep Türk gibi hissediyorlar. Biz diye konuşuyorlar onlar diye konuşuyorlar. Ben bunu bazen aslında söylüyorum, kızıyorum onlara. Siz de burada doğdunuz burada

büyüyorsunuz aslında Hollandalı sayılırsınız diyorum. Türk'sünüz de Hollandalısınız da. Kimliğinizde her ikisi de var. Ama daha çok onlar kendilerini Türk olarak hissediyorlar. Biz ve onlar diye bakıyorlar genelde olaya. Belki ileride onun şeyini hissedecekler hala, biz hani yabancıyız. Çalışma ortamında olsun okul ortamında olsun biz ve onlar düşüncesi var olduğu sürece kendilerini iyi hissetmeyebilirler ileride. Son yıllarda artan ırkçılık, İslamofobi olsun çocuklarımızın ileride iş hayatında problem yaşayabileceği, iş bulmakta zorlanacakları veya git gide Türklükten kopup bu kültürün içinde asimile olmaları kaygıları arada bir aklıma geliyor. Avantajları da çocuğuna istediğin imkanları sunabiliyorsun. O avantajı olabilir sadece(A12)."

Annelere "Bugüne kadar edindiğiniz deneyimler üzerinden çocuğunuzu Türkiye'de mi yoksa Hollanda'da mı büyütmek isterdiniz? Neden?" sorusuna annelerin verdiği yanıtlar incelendiğinde Hollanda'da büyütmek isteyen(f4), Türkiye'de büyütmek isteyen(f6) ve her iki ülkede de büyütmek isteyen(f3) annelerin olduğu belirlenmiştir. Seçim yapmakta güçlük çeken ve bu kararsız tutum sergileyen annelerin bu soruya farklı açılardan baktığı, her iki ülkeyi karşılaştırırken birden fazla durum ve koşulu göz önüne aldığı gözlenmiştir. Bulgular Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15: Annelerin Çocuğunu Büyütmek İstedikleri Ülke Tercihlerine İlişkin Görüşleri

Kategori	Katılımcı	Frekans
Hollanda'da büyütmek isteyen		
Dini ve ahlaki değerleri daha iyi aktarabilme, öğretme düşüncesi	A4,A5	2
Eğitim sistemi	A5	1
Sosyal olanakların çeşitliliği	A3	1
Özgür ortam	A5	1
Çocukların Hollanda'da yaşamak istemeleri	A7	1
Koşulların genel anlamda daha iyi olması	A3	1
Türkiye'de büyütmek isteyen		
Din, inanç ve kültür faktörü	A9,A10,A13,A14	4
Türkiye'ye duyulan özlem, sevgi	A9,A11	2
Hollanda okullarında Türk çocuklarına yapılan muamele	A2	1
Hollanda okullarında eğitim anlamında aileyi yanlış yönlendirme	A2	1
Özgür ortam	A2	1
Hollanda okul seçiminde inanç faktörünün ön planda olması	A10	1
Hollanda'da eş cinselliğin normalleştirilmesi	A10	1
Türkiye'ye faydalı olmayı isteme	A11	1
Kararsız		
Hollanda: Sosyal yaşantıdaki zorlukların farkında olma becerisi	A1	1
Türkiye: Dini ve kültürel açıdan rahat bir yaşam imkanı		
Hollanda: Çocuğa verilen değer	A6	1
Hollanda: Bireysellik duygusu		
Türkiye: Hollanda'da yaşayan Türklere yönelik hissedilen eşitsizlik		
Türkiye: Hollandalıların Türklere bakış açısı		
Türkiye: Çocukların özgüven gelişimini destekleme		
Hollanda: Sosyal olanakların çeşitliliği	A12	1
Hollanda: Ortam Güvenliği		
Türkiye: Duygusal Gerekseler		

Tablo 15 incelendiğinde çocuğunu Hollanda'da büyütmek isteyen annelerin dini ve ahlaki değerleri daha iyi aktarabilme, öğretme düşüncesini (f2) daha çok ifade ettiği, Türkiye'de büyütmek isteyen annelerinse din, inanç ve kültür faktörünü (f4) ve Türkiye'ye duyulan özlemi, sevgiyi (f2) daha çok dile getirdiği görülmektedir. Annelerin kendi ifadelerinden birkaçı şunlardır:

"Türkiye kendi memleketimiz sonuçta ama burada büyütmek isterdim aslında. Burada çocuklarımıza yeterli dini ve ahlaki bilgiyi verdiğimizizi düşünüyorum, bir de deneyimlerime göre burada büyüyen yetişen çocuklar bence daha saygılı oluyor (A4)."

"Kesinlikle Türkiye'de. Şimdi ben ilkokul öğretmeniyim. Ben daha okurken sınıf arkadaşlarımdan duyuyordum. Hollanda kültürünü bu ateizmin başlangıcını ilkokuldan vermek istiyorlar çocuklara aşılacak istiyorlar. Hollanda'da mesela eşcinsellik serbest normal bir şey. Buradaki çiftleri öpüşerek görebiliyoruz, bunu arkadaşlarımdan duyuyordum veya kendim görüyordum. Büyüdükleri yaşta tepki göstermesinler normal bulsunlar diye daha dört yaşında alıştırmaya başlayacağını biliyorum. Hani iki anne olabilir iki baba olabilir bu çok normal bir durum diye anlatıldığını sıradanlaştırdığını biliyorum. En büyük korkularımdan biri de bu. Bu da Hollanda kültürünün bir parçası. Onun için Türkiye'de olsaydım, doğsaydı, büyüseydi eve içim daha rahat olurdu ve gönülme göre bir okul seçebilirdim. Burada İslam Okullarının seviyesi daha düşük olmasına rağmen ben çocuğumun seviyesine değil çocuğumun ahlaki seviyesi bozulmasın diye tercih ettim (A10)."

"Çok karışık isterdim herhalde. Ben Türkiye'de yetişen çocukların çok daha özgüvenli olduğuna inanıyorum. Bu özgüven konusunda çocuklarımız burada ister istemez ikinci sınıf gibi görülebiliyor, bu sözle ifade edilmese de hissettiriliyor. Bu benim seneler sonra kendi hissettiğim tecrübe, kendimin hissi, bu his bana durduk yere gelmez. Hollanda'da büyüme veya çocuk büyütmek bilinçaltında bir eşitsizlik meydana getiriyor. İster istemez eşit davranılmadığını görüyorsunuz şunu da"

demek istemiyorum herkes böyledir gibisinden ama çok fazla ön yargıları var. Mesela biz buraya taşındığımız zaman ben örtülü olduğum için benim için direk bu hiç Hollandaca bilmez diye düşünmüşler, çok fazla ön yargılıydı. Şu an bu yargı devam ediyor. Özgüven olarak çocuklarımı Türkiye’de yetiştirmek isterdim görüyorum ki Türkiye’de yetişen çocukların özgüvenleri daha yüksek, öyle hissediyorum. Ancak Hollanda’da da çocuğun bir birey olarak görülmesi durumunu seviyorum. Bu yüzden tam karar veremiyorum (A6).”

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türk kökenli annelerin Hollanda kültüründe çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, annelerin görüşleri “disiplin yöntemleri”, “kontrol” ve “kültüre özgü etkiler” temaları üzerinden ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Çalışmada disiplin yöntemleri teması altında, annelerin çocuklarına uyguladığı disiplin yöntemlerine yönelik görüşleri değerlendirilmiş olup annelerin çocukları ile kurduğu ilişkide çocuklarını disipline etmek için ödül ve cezaya başvurduğu tespit edilmiştir. Annelerin ödülü sıklıkla akademik, dini ve performansla dayalı başarı ölçütü olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin, ödül olarak sözel pekiştirme kullanma, çocuğun gereksinimi olan nesneyi ödül olarak sunma, token yöntemi gibi farklı ödül yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Tahiroğlu ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları bir çalışmada çocuk yetiştirmede anne ve babaların en sık kullanılan ödüllerin “istediği bir şeyi alma” ve “sevip okşama, beğenisini belirtme” olarak belirlenmiştir. Bazı disiplin yöntemlerinin çocuğun ya da ebeveynin cinsiyetinden güçlü şekilde etkilendiği ortaya konmuştur. “Para ile ödüllendirmek” babalar tarafından, “sevip okşamak” ise anneler tarafından daha sık kullanılan ödüller olarak belirlenmiştir. “Sevip okşama, beğenisini belirtme” ödül yöntemi bulgusu bu çalışmada belirlenen “sözel pekiştirme kullanma” yöntemi bulgusunu desteklemektedir. Araştırmada yalnızca annelerle görüşme yapılmış olmasından dolayı babaların kullandığı ödül ceza yöntemleri hakkında bilgi sahibi olunmaması bu araştırmanın sınırlıklarındandır. Annelerin ceza olarak I. ve II. tip ceza, time out/ara verme ve yaşa uygun ceza verme gibi farklı ceza yöntemlerini benimsedikleri tespit edilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ATHGM, 2013) tarafından yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırmalarına göre annelerin çocuklarına verdiği cezalar “azarlamak”, “TV izlemesine izin vermemek”, “oyun oynamasına izin vermemek”, “vurmak” şeklindedir. Bu araştırma bulguları, çalışmada, annelerin çocuklara yönelik verdikleri cezalar arasında ‘II. tip ceza’ yöntemini benimseme açısından desteklemekte olup, ‘ceza amacı ile vurma’ yöntemini benimseme açısından desteklememektedir. Bu tespit, Türk Aile Yapısı Araştırmalarını desteklememesinin temelinde araştırmaların yapıldığı zaman dilimi faktörü ön plana çıkmaktadır. Türk Aile Yapısı araştırmaları verileri 2011 yılına dayanmakta olup 2006 yılında %27’lik ‘ceza amacı ile vurma’ davranışı oranının 2011 yılında %16’ya düştüğü belirtilmektedir. Söz konusu çalışmanın 2017 yılında gerçekleştirildiği düşünüldüğünde, güncel bir Türkiye Aile Araştırması çalışmasında %16’lık oranın daha fazla düşmüş olabileceği yorumu yapılabilir. Bir diğer sebebin, her iki çalışmada da mevcut çalışma grubunu Türk vatandaşların oluşturmasına rağmen, çalışmaya katılan bireylerin farklı ülkelerde yaşıyor olması ve annelerin çocuklarını disipline etmede kullandıkları yöntemleri belirlemede kültüre özgü değerlerden de etkileniyor olabileceği söylenebilir. Bir diğer etmenin Avrupa ülkelerinin çocuk koruma sistemlerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Örneğin, saha çalışanları, herhangi bir sebepten ötürü aile tarafından çocuğa şiddet uygulandığı kanaatindeyse, çocukların anne-babaya geri verilmemesine, hatta velayet hakkının anne babadan alınarak gençlik dairesine verilmesine karar verebilmektedir, Türkiye Büyük Millet Meclisi raporuna göre çeşitli nedenlerden dolayı göçmen Türk aileler bu duruma maruz kalmıştır. (TBMM raporu, 2013). Adalet sistemi içerisinde ebeveynin kullandığı ceza yöntemlerinin devlet tarafından değerlendirilmesi durumunun ailenin vurma/fiziksel şiddete başvurmasına neden olabileceği düşünülebilir. Tablo 11’deki A8’in ifadeleri bu görüşü destekler niteliktedir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak tasarlanan bu çalışmadan elde edilen tek bir anne görüşü ve bu bağlamda daha önce yapılmış çalışmanın bulunmaması bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu açıdan ele alındığında, ebeveynlerin çocuğa yönelik ceza uygularken içinde yaşadığı toplumun adalet politikalarını ne derecede dikkate aldığı konusunda niceliksel araştırmaların yapılmasının bilime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada kontrol teması altında çocuklarını kontrol edip etmeme, akran ilişkileri, istenmeyen durumu zorla yaptırma, zaman sınırlaması koyup koymama gibi konularda annelerin görüşleri değerlendirilmiş olup annelerin çocuklarının davranışlarını kontrol etmek için farklı yöntemlere başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı annelerin çocuklarının davranışlarını kontrol ederken, sözel olarak iletişim kurduğu, bazı annelerin ise gözetleme, kişisel eşyaları inceleme gibi yöntemlere başvurduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda ebeveyn tutumlarına göre kontrolün düzeyinin ve şeklinin değişebileceği düşünülmektedir. Görüşmelerde genel olarak annelerin cinsiyet ayırt etmediği, kız ve erkek çocuklarına benzer şekilde davrandığı görülmektedir. Demiriz ve Öğretir’in (2007) çocukların cinsiyetlerine göre anne tutumlarını incelediği araştırmasında çocukların cinsiyetine göre anne tutumları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Çalışmada annelerin çocuklarının arkadaşları ile tanıştığı ve tanışmak istediği belirlenmiştir. Ayrıca annelerin çocuklarının arkadaş seçimlerinde kültürel ve etnik değerlere dikkat ettiği, çocuklarının Türk ve İslam kültürüne yakın kültüre sahip arkadaşlık ilişkilerini daha ılımlı karşıladığı tespit edilmiştir. Özellikle annelerin Türk ve İslam kültürüne yakın arkadaşlık ilişkilerini daha ılımlı karşılamasının altında yatan etmenin, çocukların kendi kültürüne yakın olmayan etnik grupla kurduğu ilişkinin aile içinde çatışma yaratacağı endişesinden kaynaklandığı bazı anneler tarafından ifade edilmiştir. Ancak literatürde göç eden ailelerin ve çocuklarının baskın arkadaş seçimine ve bu seçimlerin nedenlerine ilişkin literatürde herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Bu konu ile ilgili kültürler arası niceliksel araştırmaların yapılmasının bilime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuklarının istemediği bir şeyi yaptırırken zorladığını düşünen annelerin bazılarının ısrarcı olma, katı otoriter tutum sergileme gibi geleneksel yöntemlere başvurduğu bazı annelerin ise farklı ikna yöntemleri ve stratejiler geliştirdiği tespit edilmiştir. Çocuklarının istemediği bir şeyi yaptırmaya zorlamadığını düşünen annelerin ise genel olarak açıklama yapma,

model olma, seçimi çocuğa bırakma, çocuğun durumu içselleştirmesini sağlama gibi yöntemlere başvurduğu belirlenmiştir. Gordon'a göre (2017) ebeveynler güç ve otoritelerini kullanarak çocuğu bir şey yapmaya zorladıklarında çocuğun öz denetim ve kendi başına sorumluluk alabilme becerisini öğrenme fırsatını elinden almaktadır. Çocuğuna istemediği bir şeyi zorla yaptıran annelerin baskıcı ve otoriter ebeveyn tutum ve davranışlarını sergileme eğiliminde olduğu düşünülebilir. Gordon (1996) ve Çağdaş ve Seçer (2006), demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin, çocuklarının istekleri ile kendi istekleri çatıştığı zaman, kendi çözüm önerilerini çocuğa zorlama ve baskı ile kabul ettirmek yerine; çözüm önerilerinin çocukla birlikte üretildiği önerilerin birinin birlikte seçildiği ve nasıl uygulanacağına birlikte karar verildiği, güç kullanma ve zorlamanın olmadığı sorun çözme yöntemini kullandıklarını belirtmiştir.(Gordon 1996a, Gordon 1996b; Çağdaş ve Seçer, 2006 'den aktaran Tatlı, Selimoğlu ve Bademci, 2012).tanımlama doğrultusunda, araştırmamızın çalışma grubunu oluşturan çocuklarının istemediği bir şeyi yaptırmaya zorlamadığını düşünen annelerin, çocuk yetiştirmede demokratik tutumu sergileme eğiliminde olduğu söylenebilir.

Kültüre özgü etkiler teması altında Hollanda kültüründe çocuk yetiştirmenin anne çocuk ilişkisi üzerindeki etkilerine, Hollanda kültüründe ebeveyn olmanın avantaj ve dezavantajlarına, annelerin çocuklarını Türkiye de yetiştirmeyi isteyip istememesine yönelik anne görüşleri incelenmiş olup Hollanda'da yaşıyor olma durumunun annelerin çocukları ile kurduğu ilişkiyi; esnek olma, çocuk yetiştirmede ve sosyal yaşantıda özgürlüğü esas alma, sosyal aktivitelere katılım, farklı inanç ve düşüncelere saygı gösterme, anne eğitimleri gibi nedenlerden dolayı olumlu yönde etkilediği; sosyal destek ihtiyacı duyma, ülkenin resmi dilini bilmeme, Hollanda'ya uyum sağlamada yaşanan güçlük, bireysel değerlerin sürekli olarak vurgulanıyor olması, arkadaş ilişkilerinde yaşanan kültür çatışması gibi nedenlerden dolayı olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Durgel ve Yağmurlu (2014)'ya göre Türk anneler daha itaat odaklı çocuk yetiştirirken, Batılı annelerin özerkliği destekleyen bir ebeveynlik örüntüsü ortaya koymaktadır. Göç ettikleri ev sahibi kültürün değerlerine uyum sağlama eğilimi gösteren Türk göçmen annelerin çocuk yetiştirme bilişleri Batı toplumlarında önemsenen özerklik hedeflerine doğru bir değişim göstermektedir. Durgel ve Yağmurlu (2014) 'nun görüşleri yapılan çalışmayı destekler niteliktedir. Hollanda kültüründe yaşıyor olmanın çocuğu ile kurduğu ilişkiyi olumlu yönde etkilediğini düşünen annelerin ev sahibi kültürün değerlerine uyum sağlamakta güçlük çekmediği, olumsuz yönde etkilediğini düşünen annelerin ev sahibi kültürün değerlerine uyum sağlamakta güçlük çektiği söylenebilir.

Annelerden Türkiye'de yaşama durumunu değerlendirmeleri istendiğinde, annelerin genel olarak kendilerini sosyal açıdan ve kültürel açıdan daha avantajlı hissedeceği, bazı annelerin çocuklarına daha fırsat tanıyıcı olabileceği bazı annelerin ise daha otoriter tutum sergileyeceği belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler doğrultusunda bazı annelerin sosyal olanakların çeşitliliği, özgür bir ortamın olması, eğitim sisteminde sunulan imkanlar, dini ve ahlaki değerleri daha iyi aktarıp öğretebilme gibi düşüncelerden dolayı çocuklarını Hollanda'da büyütmek istediği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı annelerin ise Hollanda okullarında Türk çocuklarına yapılan muamele, Türkiye'ye faydalı olmayı isteme, Türkiye'ye duyulan özlem, sevgi, din, inanç ve kültür gibi faktörlerden dolayı çocuklarını Türkiye'de büyütmek istediği sonucuna ulaşılmıştır. Kütük (2016) 'ün yılında yaptığı Hollanda'da yaşayan Türklerin geri dönüş konusundaki niyetlerini incelediği nicel araştırmasının bulgularında, Hollanda ile bağları zayıf, Türkiye ile bağları güçlü olanlarda ve önyargı yaşayanlarda geri dönme niyetinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmamızın sonuçları yapılan çalışmayı belirli noktalarda destekler niteliktedir. Hollanda'da yaşayıp, Türkiye'ye dönme niyeti olan annelerin özellikle sosyal destek noktasında kendisini yalnız hissettiği yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulardandır. Annelerin bu destek ihtiyacını Türkiye'deki akrabalık ilişkileri ile karşılayabileceklerini düşündükleri söylenebilir. Ayrıca din, inanç ve kültür gibi faktörlerin de Türkiye'ye dönme niyetini etkilediği belirtilebilir. Çalışma bulguları incelendiğinde çocuğa verilen değer, endişe düzeyi, eğitime verilen önem, düşünce sistemi, iki dil faktörü, dini ve inanç sitemini öğretmek için harcanan çaba gibi çocuk boyutlu nedenlerden dolayı Hollanda ve Türkiye'de anne baba olmak arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Annelerle yapılan görüşmeler sonucunda farklı kültürleri öğrenme, kültürler arası sentez yapma, ikinci bir dil öğrenimi, çocuğu bir birey olarak görme, genel kültür düzeyi yüksek ve araştırmacı çocukların yetişmesini sağlama, eğitimin erişilebilir olması, sosyal imkanların çeşitliliği, Türk kültürüne bağlı ve İslam dinini öğretme ve milli değerleri yaşatma düşüncesi ile çocuğa yaklaşma durumlarının Hollanda kültüründe çocuk yetiştiriyor olmanın avantajları olduğu belirlenmiştir. Annelerle yapılan görüşmeler sonucunda sosyal çevreye duyulan güvensizlik ile çocuğa aşırı koruyucu yaklaşma, sosyal destek eksikliği, dil bilmeme, kültürel farklılıkları anlatmada yaşanan güçlük, Türkçe'nin bozulması, Hollandalılara entegre olmada güçlük, İslamofobi, romantik ilişkilerin yaşanma stili, eğitim programlarının Türkiye'deki kadar yoğun olmaması durumu, sosyal yaşantıdaki özgürlük gibi durumların Hollanda kültüründe çocuk yetiştiriyor olmanın dezavantajları olarak belirlenmiştir. Hagendoorn ve Pepels (2003)'in sosyal mesafe ve etnik hiyerarşi konusunda yaptığı çalışmasında Hollandalıların etnik gruplar arasında bir ayrım gözettilerini ortaya çıkarmıştır. Bu durum annelerin görüşlerini destekler niteliktedir. Ayrıca kültürel farklılıklar, islam ve entegrasyon konusundaki tüm bu veriler birlikte değerlendirildiğinde Hollandalılara göre Müslüman gruplar ile Hollanda toplumu arasındaki kültürel mesafenin büyük olduğu, bu sebeple entegrasyonun tam olarak başarılamayacağı ve Müslümanların toplumsal bir sorun olarak devam edeceği fikri ağır basmaktadır (Canatan, 2008). Bu görüş doğrultusunda Hollanda kültürüne entegre olmasını zorlaştıran etmenlerin sadece Türklere kaynaklanmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak çalışma grubundaki annelerin başka bir kültürde çocuk yetiştirirken farklı davranış stillerini benimsediği, çocuk yetiştirme konusunda bireysel amaç ve özerkliğe önem veren bir toplum içinde annelerin geleneksel toplulukçu değerlerini göz ardı etmediği ancak zaman zaman bazı zorluklarla karşılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Mikro düzeyde, Hollanda'da yaşayan Türk Annelerin anne babalık örüntülerini içeren çeşitli konularda yapılan seminerlere, konferanslara, panellere katılmaları, ilgili yayınları takip etmeleri önerilebilir. Makro düzeyde Hollanda'da yaşayan göçmen annelerin, Hollanda kültürüne entegrasyon sürecini kolaylaştırmak için devlet düzeyinde yeni önleyici müdahale programları oluşturulabilir ve var olan müdahale programları, göçmen ailelerin gereksinimleri doğrultusunda yeniden revize edilebilir. Araştırmacılara, bu gereksinimlerin belirlenmesi için göçmen ailelerin (anne, baba, çocuk) gereksinimleri konusunda niceliksel araştırmalar yapmaları önerilmektedir.

Kaynakça

- Afat, N. (2013). Çocuklarda Üstün Zekanın Yordayıcı Olarak Ebeveyn Tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 155.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(1), 231-274.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43-88.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4(1, Pt 2), 1-103.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *The Jossey-Bass social and behavioral science series. Child development today and tomorrow* (pp. 349-378). San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Canatan, K. (2008). Hollanda toplumunda yabancı karşıtı tutumların analizi. *Electronic Turkish Studies*, 3(7), 221-240
- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Durgel, E. ve Yağmurlu, B. (2014). Türk göçmen ailelerde sosyalleştirme hedefleri ve ana babalık: Okul öncesi döneme detaylı bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 3-15.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Gordon, T. (2017). *Etkili Anne-Baba Eğitimi* (13. Baskı). İstanbul: Maviyağaç Kültür Sanat Yayıncılık.
- Hagendoorn, L. ve Pepels, J. (2017). Why the Dutch maintain more social distance from some ethnic minorities than others: A model explaining the ethnic hierarchy. In *Integrating immigrants in the Netherlands: Cultural versus socio-economic integration* (pp. 57-78). Routledge.
- Inman, A. G., Howard, E. E., Beaumont, R. L., ve Walker, J. A. (2007). Cultural transmission: Influence of contextual factors in asian indian immigrant parents' experiences. *Journal of Counseling Psychology*, 54(1), 93.
- Kartarı, A. (2017). Nitel düşünce ve etnografi: etnografik yöntemle düşünsel bir yaklaşım. *Moment Dergi*, 4(1), 207-220.
- Kaya, A. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulaksızoğlu, A. (2017). *Ergenlik Psikolojisi* (19. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Kütük, B. Ş. (2016). Hollanda'da Yaşayan Türklerin Geri Dönüş Konusundaki Niyetleri. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 33(1), 113-124.
- Maccoby, E. E., ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In: P. H. Mussen (Series Ed.), *Handbook of child psychology. Socialization, personality, and social development* (4th ed., Vol. 4, pp. 1-101). New York, NY: Wiley.
- Özguven, E., İ. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Dornbusch, S. M., ve Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed. *Child development*, 63(5), 1266-1281.
- Tahiroğlu Y. A. T., Bahalı, K. T., Avcı, A. T., Seydaoğlu, G. T., ve Uzel, M. T. , (2009). Ailedeki disiplin yöntemleri, demografik özellikler ve çocuklardaki davranış sorunları arasındaki ilişki. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(2), 67-82.
- TBMM (2013). *Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu*. TBMM: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2013/raporlar/cocuklara_yonelik_uygulamalara_iliskin_komisyon_raporu.pdf adresinden alındı. (13.11.2018)
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2013). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespit Öneriler*. Ankara
- Tatlı, S. Selimoğlu, H. ve Bademci, D. (2012). Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Annelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2 (2), 101-114.
- Triandis, H. C. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. *Psychological Review*, 96(3), 506-520. doi:10.1037/0033-295X.96.3.506
- Varan, A. (2003). EKAR kuramı değerlendirme araçlarının Türkiye güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Yayınlanmamış çalışma, Ege Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir.
- Tuzcuoğlu, N. (2004). *Bir Aile Olmak, Anne Baba Olmanın Altın Kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Yapıcı, Ş. (2010). Türk toplumunda aile ve eğitim ilişkisi. *Turkish Studies*, 5(4), 1544-1570.
- Yavuzer, H. ve Demir, İ. (2016). *Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları* (1. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2016). *Ana- Baba ve Çocuk* (26. Basım) İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yavuzer, H. (2017). *Çocuk Psikolojisi* (41. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yörükoğlu, A. (2012). *Çocuk Ruh Sağlığı* (32. Basım). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Summary

Each society has its own culture-specific values. These culture-specific values can determine the attitudes and behaviors of parents towards child rearing. The family structure is thought to have undergone a number of changes when migrating to a country that prioritizes individualist values from a society that cares collectivist values. It requires an in-depth examination within the cultural context to understand whether parents maintain their cultural identities while raising and rearing their children and, for what reasons and which cultural codes they adopt when communicating with their children. In this context, this study examines the views of Turkish mothers on raising children in Dutch culture. The study sought answers to the following questions:

- 1. What are the opinions of the mothers of Turkish origin living in the Netherlands on the discipline methods they apply to their children?*
- 2. What are the opinions of the mothers of Turkish origin living in the Netherlands to control the behavior of their children?*
- 3. What are the opinions of the mothers of Turkish origin on child rearing in Dutch culture?*

This study has been carried out by using face-to-face interview technique considering ethnographic research model which is one of the qualitative research methods. The study population consisted of mothers of Turkish origin living in Amsterdam for at least 10 years and 14 mothers determined by the snowball method were included in the study. The demographic information form developed by the researchers and the semi-structured interview form consisting of fourteen open-ended questions were used in the study. The interview form included the themes of "discipline methods", "controlling", and "culture-specific effects". Each interview was conducted face to face. Frequency tables were generated by digitizing the data obtained by the interview technique. The findings obtained from the study were discussed in three different dimensions: disciplinary methods, controlling and culture-specific effects.

As a result of the evaluation of the opinions of mothers of Turkish origin on their methods of discipline applied to their children, it is found that mothers use reward and punishment method to discipline their children in their relationship with them. It is concluded that mothers typically use the reward system as a measure of academic, religious and performance-based success. It is found that mothers use different reward methods such as using verbal reinforcer, presenting an object that child needs, and token method. On the other hand, it is determined that mothers adopt different methods of punishment such as Type I / II punishment, time out, and age-appropriate punishment.

When the opinions of mothers of Turkish origin were evaluated in terms of controlling the behavior of their children, it was determined that mothers use different methods to control their children's behavior. Some mothers communicate with their children verbally for controlling their behavior, while others use methods such as surveillance, and examination of personal belongings. Some of the mothers, who think that they have forced their children to do something that they do not want, use traditional methods such as persistence, and rigid authoritarian attitude. Some mothers have developed different persuasion methods and strategies. Mothers, who think that they do not force their children to do something they do not want, generally refer to the following methods: making explanations, setting an example, leaving the choice to the child and making the child internalize the situation. In addition, it was determined that mothers pay attention to cultural and ethnic values in their children's choice of friends, and that they have a more moderate approach to their children's friendship with the culture closer to Turkish and Islamic culture.

Considering the opinions of mothers of Turkish origin in rearing children in the Dutch culture, it is determined that living in the Netherlands positively influences the relationship between mothers and their children for the following reasons: flexibility, freedom in social life and child-rearing, participating in social activities, respect for different beliefs and thoughts, and mother education. On the other hand, this relationship is adversely affected by the following reasons: need for social support, not knowing the official language of the country, the difficulty in adapting to the Netherlands, the continuous emphasis of individual values, and the clash of cultures in friendships. According to the interviews, it was concluded that some mothers wanted to raise their children in the Netherlands because of the diversity of social facilities, the existence of a free environment, the opportunities offered in the education system, and the possibility to better teach their religious and moral values. Some mothers would like their children to grow in Turkey due to factors such as ill-treatment of Turkish children at the schools in the Netherlands, wish to be useful for Turkey, longing and love for Turkey, religion, belief, and culture. As a result of the interviews with mothers, it has been determined that the following points stand out as the advantages of raising children in Dutch culture: learning different cultures, gaining the ability to perform intercultural synthesis, learning a second language, seeing a child as an individual, raising inquisitive and intellectual children, being accessible to education, diversity of social opportunities, the idea of teaching Islam and Turkish culture, and keeping the national values alive. As a result of interviews with mothers, it was determined that the following situations were seen as disadvantages of raising children in Dutch culture: over-protective approach to the child due to feeling of insecurity to the social environment, lack of social support, not knowing the language, difficulty in explaining cultural differences, deterioration in Turkish speaking, difficulty in integrating into Dutch society, Islamophobia, style romantic relationships, less intensive training programs than in Turkey, and freedom in social life.

In conclusion, it is concluded that the mothers in the study population adopt different behavior styles while raising children in another culture. In a society that attaches importance to individual values and autonomy in raising children, mothers do not disregard traditional collectivist values, but sometimes face some difficulties.